

Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi*

Selma Dinç Kahraman **

Özet

Giriş: Geleneksel cinsiyet rolleri sosyalleşme sürecinde bazı sorunlara yol açmaktadır. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliği de bu sorunlardan birisidir.

Amaç: Bu çalışma kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini toplam 251 kadın oluşturmaktadır. Veriler, hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistiklerden sayı ve yüzdeler kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadınların %34.7'sinin 30-40 yaşları arasında olduğu ve kadınların %75.7'sinin okula gitmedikleri saptanmıştır. Kadınların %38.6'sı kızların okula gitmeyeceğini düşünen babalarından dolayı okula gitmediklerini ifade etmiştir. Ankete katılan kadınların %31.9'u erkeklerin daha özgür yaşadıklarını düşündüklerinden erkek cinsiyette olmak istediğini belirtmiştir.

Sonuç: Elde edilen bulgulara göre kadınların eğitim olanakları, evlilikte eş seçimlerinde karar verme ve çalışma hayatına girebilme konularında toplumsal cinsiyet eşitsizliği devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Kadın, Hemşirelik.

Determination of the Opinions of Women Against Social Gender Inequality

Background: The traditional sex-role causes some problems in the process of socialization. The gender inequality against women is one of these problems.

Objectives: This study was planned as descriptive in order to determine opinions of women against gender inequality.

Methods: Study sample consisted of 251 women. As a data gathering tool, a questionnaire form was used. The data obtained were assessed using descriptive statistics, count and percentages.

Results: 34.7% of women who participated this survey aged between 30-40 years old and 75.7% was low educational status. 38.6% of women said they hadn't gone to school because of fathers who think girls can't go to school. 31.9% of women participated to this study implied they would prefer to be male because of her opinion that males are freer than females.

Conclusion: According to the obtained dates, the gender inequality against women in the life of education, choosing a partner in the family and working still continues.

Key Words: Social gender, Woman, Nursing.

İnsanlar, kadın ya da erkek olarak doğarlar ve cinsiyete dayalı rollerini yetişme sırasında öğrenirler. Toplumsal cinsiyet zaman içinde farklılık gösteren ve kültürden kültüre değişen bir kavramdır. Bireyler, toplumda sahip oldukları rollerini yerine getirirken toplumsal yapının onlara verdiği değer yargılarına göre davranırlar (Arslan, 2003; Demirbilek, 2007; Eren, 2005; Hablemitoğlu, 2005; Kitiş ve Bilgici, 2007; Ökten, 2006; Sever, 2005).

Cinsiyete dayalı ayrımcılık aile içinde başlamaktadır. Kültürel değerler ile de kız ve erkek çocuklar farklı yönlendirilerek sonuçta toplumsal cinsiyet eşitsizliğine onay veren kadınlar ve erkekler yetiştirilmektedir. Toplumun kadına biçtiği rol ve beklentiler, eğitim, evlilik ve çalışma gibi hayatını etkileyecek konularda karar verme ve kararlarını uygulamalarını büyük ölçüde engellemektedir (Arslan, 2003; Demirbilek, 2007; Eren, 2005; Hablemitoğlu, 2005; Markham, 1999; Sever, 2005). Toplumsal cinsiyet kadını kültürel yönden daha az değerli kılmaktadır ki, bu durum kadının sağlığını genellikle olumsuz etkilemektedir. Doğru ve güneydoğu bölgesinde yapılan bir araştırmaya göre kadınlar eşlerinden izin almadan hastaneye gidememekte, erkek doktorlara muayene olamamakta, aile planlaması ve bunun gibi birçok sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamaktadır. Bu bölgede yaşayan erkeklerin %60.2'si, "erkekler kadınlardan daha akıllıdır" ve %56.7'si "eşine itaat etmeyen kadını kocasının dövmeye hakkı vardır" yargısını onayladığı belirtilmektedir (Kitiş ve Bilgici, 2007).

Geleneksel olarak kadınlara erkeklere yardımcı ve buldukları durumdan hoşnut insanlar olmaları, öfkelerini asla göstermemeleri, otorite figürlerine asla soru sormamaları, hayır dememeleri ve diğer insanları mutlu ve rahat ettirmeleri gerektiği, böylece kadına çocukluğundan itibaren atılan olmayan davranışlara sahip olma öğretilmektedir. Bu davranışlar arasında kendinden önce başkalarının gereksinimlerini karşılama, sessiz olma ve uyumlu davranma yer alır. Bunun sonucu olarak da kendine güvensiz, pasif, kararsız, başkaları tarafından verilen kararlara uyan ve duygularını gizleyen, çatışmadan kaçınan geleneksel kadın imajı gelişmekte ve sonuçta kadınların ruh sağlıkları olumsuz etkilenirken, şiddet görmeyi kabullenmeye eğilimli olmaya itilmektedir (Akın ve Demirel, 2003; Aksu, 2008; Arat, 1996b; Güldü ve Ersoy, 2008; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008; Türmen, 1995).

Evin reisi olarak erkek, aile mülkünün de sahibi olmakla birlikte, ailenin içinde kadınların cinselliğini, ev içi ve ev dışı üretimini, doğurganlığını ve tüm yaşam alanlarını denetlemekte ve yönlendirmektedir. Kadına yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliği sadece güç kullanılarak zor yoluyla değil, kadınların onayıyla da gerçekleşmektedir. Çünkü kadınlar da, yaşadıkları toplumda kadınlık rolü ile kendini gerçekleştirme olanaklarının neler olduğunu, bağımlılığı öğrenerek işbirliği yapar. Erkekler hükmetmeyi, kadınlar boyun eğmeyi öğrenmekte ve içselleştirmektedirler. Bu öğrenme sonucunda kadınlar özel alanda bırakılır. Kamusal alandan dışlanır. Bu yüzden kadın kendini erkeğe

* 12.Ulusal Halk sağlığı Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur ** Erciyes Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksekokulu Talas/ Kayseri Tel: 0 352 437 49 01/ 42 560. E-mail: selmadinc@myinet.com

ekonomik olarak bağlı hisseder. İkincil konumda olma ve ezilmişlik duygusu, kadınların kendilerine birey olarak saygı duymasını ve özgüven oluşturmasını engellemektedir. Kendisine biçilen toplumsal rolü kısmen veya tamamen reddeden kadın ise, dışlanma başta olmak üzere çeşitli biçimlerde cezalandırılabilir. Kadınlara toplumsallaşma sürecinde dayatılan bu cinsiyetçi rol yaklaşımları, kadının çalışma yaşamına girmesini ve ileriye yönelik beklenti geliştirmesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sonucunda kadınlar, geleneksel rollerini aksatmayacak işlere yönelmekte ya da her iki rolünü yerine getirirken daha fazla güç sarf etmek zorunda kalmaktadır (Akın, 2005; Aktaş, 2007; Arıkan, 1998; Arslan, 2003; Aslan, 2001; Chen, Subramanian, Acevedo-Garcia ve Kawachi, 2005; Demirbilek, 2007; Hablemitoğlu, 2005; Markham, 1999; Sancar, 2006; Şimşek, 2005; Yıldırak, 1992).

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlendirilmesinin başarılması için sağlık, eğitim ve istihdam alanlarındaki tüm politika ve programların geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinde temel olarak gereken toplumsal cinsiyet analizinin kullanımı sağlanmalı ve uygulanma kapasitesi artırılmalıdır. Bu çerçevede, toplumun sağlığını yükseltmede birinci görevi olan ve kadınlara ulaşma kolaylığı daha fazla olan hemşirelerinde yeri burada çok önemlidir. Hemşireler, toplumsal cinsiyete dayalı bireysel, toplumsal eğitimler yapma, sektörler arası işbirliği yapma, danışmanlık, rehberlik gibi görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Böylece kadın sağlığını geliştirerek, sağlıklı kadınlardan sağlıklı çocuklar, sağlıklı çocuklardan sağlıklı toplumlar oluşmasında katkıda bulunacaktır (Arat, 1996a; Arat, 1997; Aslan, 2001; Hacıoğlu, 2009; Özvarış, 2007).

Bu araştırma yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerin ve bu görüşleri etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla bu araştırma tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kayseri İl Merkezinde bulunan tüm "Halk Eğitim Merkezleri"ne giden toplam 350 kadından oluşturulmuştur. Araştırmanın evreninden, örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırma, çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 251 (%71.4) kadınla yapılmıştır.

Ankete katılan kadınların %38.6'sı kızların okula gitmeyeceğini düşünen babalarından dolayı, %27.1'i maddi yetersizlik nedeni ile ve %10'u da evlendiği için okula gitmediğini ifade etmişlerdir. Buna göre, kadınların toplam %75.7'sinin okula gitmedikleri ve okuma yazmayı gittikleri halk eğitimlerinde öğrendikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan kadınların yaş aralığı incelendiğinde en yüksek sıklığın 30-40 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir (%34.7).

Kadınların, %72.1'i yaşamlarının çoğunu şehirde geçirdiklerini ifade etmiştir. Ankete katılan kadınlara bir tercih hakları olsa idi nerede yaşamayı tercih edecekleri sorulmuş, %86.1'i kentte yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Kentte yaşamayı tercih eden kadınlar sebep olarak;

%63.9 oranında kentte kadınlara yönelik imkânların daha çok olduğunu, %36.1 ise kentte daha özgür yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Köyde yaşamayı tercih edeceklerini belirten kadınlar (%10.8) ise buna sebep olarak ekonomiyi göstermişlerdir.

Araştırmaya katılan kadınların %78.1'i evli olduğunu ve %54.6'sı herhangi gelir getiren bir işte çalışmadığını ve evli olanlardan %92.8'i altı, dört veya daha az çocuğa sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmanın izni için İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezlerinden resmi izin alınmıştır. Halk Eğitim merkezlerine giden kadınlara araştırma hakkında kısa bilgi verilerek onayı alınmıştır. Onam formu hazırlanan anketin ön sayfasında olacak şekilde hazırlanmıştır. Katılımcının imzası alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma için gerekli verilerin toplanması amacıyla bu konuda yapılan son çalışmalar incelenerek bir anket formu hazırlanmıştır (Kitiş ve Bilgici, 2007; Arpacı ve Ersoy, 2007; Ataklı, Yerkutan ve Ekinçi, 2004; Ökten, 2006; Sever, 2005). Hazırlanan anket formu hakkında uzman görüşü alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anket formu, kadınlara ilişkin sosyo-demografik özellikler, kadının eğitimde, evlilik hayatında ve çalışma ve sosyal hayatında yaşanan toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkındaki durumları ortaya çıkartan soruları içerecek şekilde toplam 29 soru olarak düzenlenmiştir.

Ön uygulama için, hazırlanan anket formu, araştırmaya katılmayan rastgele 10 kadına uygulanmış ve uygulama sonucunda anket formuna en son hali verilmiştir.

Anket uygulanırken, araştırmacı çalışma ve anket formunun nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verdikten sonra anket formunu kadınlara teslim etmiş, bir hafta içinde de anketleri toplamıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 15 paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkında görüşleri Tablo 1'de verilmiştir. Kadınların %68.1'i "Cinsiyet tercih etme hakları olsa idi hangi cinsiyette olmak istiyorlar?" sorusuna kadın olmayı tercih edeceğini belirtmiş ve tercih nedeni olarak da çoğunluk erkeklerin sorumluluğunun fazla olmasını göstermiştir (%91.2). Erkek olmayı tercih edeceğini ifade eden kadınların hepsi toplumda erkeklerin daha özgür olmasını neden olarak belirtmişlerdir.

Kadınların "Okula gitme şansı verilseydi eğitime devam ederler miydi?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, "Evet" diyenlerin oranı %92.1'dir. Bu kadınların %59.4'ü özgürlük ve daha sosyal olabilmek için okumak gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca "Sizce hangi cinsiyet okula gitmeli?" sorusuna "Kadın" diyenlerin %17.1'i "Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için kadınlar okula gitmelidir" demiştir. "Kadın çalışmalı mıdır?" sorusuna "Evet" diyenlerin (%92.4) %49'u nedenini "Erkeklerle muhtaç olmamak için kadın çalışmalıdır" olarak ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Hakkındaki Görüşleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet tercih etme hakları olsa idi hangi cinsiyette olmak istiyorlar?		
Kadın	171	68.1
Erkek	80	31.9
Tercih etme nedenleri:		
Erkek cinsiyette olmayı isteme nedeni:	80	31.9
Erkekler daha özgür	80	100.0
Kadın cinsiyette olmayı isteme nedeni:	171	68.1
Erkeklerin sorumluluğu daha fazla	156	91.2
Annelik duygusu her şeyden güzel	15	8.8
Okula gitme şansı verilseydi eğitime devam ederler miydi?		
Toplam	227	100.0
Evet	209	92.1
Hayır	18	7.9
Eğitim tercih etme nedenleri		
Evet deme nedeni:	209	92.1
Özgürlük ve daha sosyal olmak için	124	59.4
Meslek sahibi olabilmek için	85	40.6
Hayır deme nedeni:	18	7.9
Başarılı olamayacağına inançları	16	88.9
Sizce hangi cinsiyet okula gitmeli?		
Kadın	45	17.9
Erkek	5	2.0
Hepsi	201	80.1
Kadın çalışmalı mı?		
Evet	232	92.4
Hayır	19	7.6
Neden kadın çalışmalı?		
Aile bütçesine katılmak ve maddi özgürlük için	109	43.4
Erkeklerle muhtaç olmamak için	123	49.0
Neden kadın çalışmamalı?		
Çalışmak erkeğin görevidir	19	7.6

Tablo 2. Kadınların Evlilikle İlişkili Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Hakkında Görüşleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Evlenme şekilleri		
Evli olanlar	196	78.1
Görücü usulü tanışma ve rızası alarak	102	52.0
Görücü usulü tanışma ve rızasını almadan	39	20.0
Severek ve anlaşarak	43	21.9
Akraba evliliği	12	6.1
Tercih şansı verilseydi nasıl evlenirdiniz?		
Severek ve anlaşarak	156	79.6
Görücü usulü ile tanışma	38	19.4
Akraba ile	2	1.0
Evlilikte kadın erkek ilişkisi nasıl olmalıdır?		
Kadın ve erkek eşittir. Bütün işler eşit olarak yapılmalıdır.	142	71.1
Erkek ailenin reisidir. Bu yüzden son karar verici odur.	13	13.5
Erkek ev işi ve yemek işini yapmaz	2	0.9
Kadın evlilikte daha çok fedakâr olmak zorundadır	39	15.5
Sizce kadının yeri evi midir?		
Evet	96	38.2
Hayır	155	61.8
Sizce kadın eve kocasından önce mi gelmelidir?		
Evet	176	70.1
Hayır	75	29.9
Çocuk yapma nedenleri		
Çocuğu olanlar	182	100.0
Evliliğin gereği olduğu için	47	25.8
Kocam ve büyüklerim istediği için	46	25.3
Kendim istediğim için	89	48.9
Tercih şansı verilseydi çocuklarınızın cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz?		
Kadın	15	8.2
Erkek	19	10.4
Fark etmez	148	81.4

Kadınların evlilikle ilişkili toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkındaki görüşleri Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre, kadınların %72’si görücü usulü ile evlenmelerine rağmen, kadınların %79.6’sı “Tercih şansı verilseydi nasıl evlenirdiniz?” sorusuna “Severek ve anlaşarak” cevabını vermiş ve görücü usulü ile evlenmeyi tercih edeceklerini söyleyenlerin oranı ise %19.4 olarak saptanmıştır. Görücü usulü ile evlenmeyi tercih eden kadınların hemen hemen hepsi bu şekilde evliliğin daha sağlam ve uzun süreli olacağına inandıklarını ifade ederken (%92.4), severek ve anlaşarak evlenmeyi tercih eden kadınların hemen hemen hepsi ise daha mutlu olunacağını ve kocaya daha kolay katlanılacağı görüşünü ifade etmişlerdir (%96.5).

Evlilikte kadın erkek ilişkisinin nasıl olması gerektiği sorusuna kadınların %71.1’i “Evlilikte hem kadın hem de erkek eşit olması gereklidir” görüşünü belirtmişlerdir. “Kadının evi yeridir” sözüne katılanların (%38.2) hemen hemen hepsi (%96.2) kadının evde daha fazla görevi olduğu için kadının evinin yeri olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ancak bu söze katılmayan kadınlar (%61.8) ise kadının çalışmasının ya da dışarıda bulunmasının normal olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

“Sizce kadın eve kocasından önce mi gelmelidir” sorusunu “Evet” olarak cevaplayan kadınların %92.2’si evde kadının sorumluluğunun erkeğe göre daha çok olduğunu, eğer önce gelmezse çocukları ile kocasını ihmal edeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu soruyu “Hayır” olarak cevaplayan kadınlar ise erken gelme mecburiyeti bulunmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 2’de görüleceği gibi, kadınların %25.8’i çocuğun evliliğin gereği olduğunu ifade ederken, %25.3’ü eşinin ve büyüklerin tercihi sonucunda çocuk yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, bir ailede kaç çocuk olması gerektiği de ankete katılan kadınlara sorulmuş ve kadınların %57.7’si iki tane çocuk olması gerektiğini belirtmişler ve bunun nedeni olarak da %75.3 oranında çocukları daha iyi yetiştirmek için ailede çocuk sayısının az olması gerektiği cevabını vermişlerdir.

Tablo 2’de de görüleceği gibi “Tercih şansı verilseydi çocuklarınızın cinsiyetinin ne olmasını isterdiniz?” sorusuna %81.4 oranında cinsiyetin fark etmeyeceği cevabı verilmiştir. Bununla birlikte erkek çocuk isteyen kadınların oranı, kız çocuğu isteyen kadınların oranından yüksektir. Erkek çocuk isteyen kadınlar neden olarak, %73.9 oranında erkeklerin toplumda daha özgür olduklarını düşündüklerini, diğerleri ise (%26.1) soyun sürmesi için erkek çocuk isteklerini belirtmişlerdir. Kız çocuk isteyenler ise kızların aileye daha çok bağlı olmalarını neden olarak belirtmişlerdir.

Ayrıca bir şey karar verirken eşinden etkilenen ya da en son kararı eşinin verdiğini ifade eden kadınların oranı %55.8’dir. Kadının kararını kendisinin vermesi için kadınların daha cesur olması gerektiğini ankete katılan kadınların %25.9’u belirtmişken, %10.8’i ancak eğitim düzeylerinin artması ile bunun gerçekleşeceğine inandıklarını belirtmiş ve %43 oranında ise bu konuda bir fikrini olmadığını söylemişlerdir.

Tartışma

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkındaki görüşlerini belirleyen bu çalışmada, kadınların %75.7’si düşük eğitim seviyesine sahiptirler. Kitiş ve Bilgici (2007)’nin yaptığı bir çalışmada, düşük eğitime sahip olan kadınlarda karar verme yetkisinin eğitimi yüksek olanlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu sonuç eğitim düzeyi dü-

şük olan kadınlarda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha fazla olacağını düşündürebilir.

Karacan (1998) tarafından yapılan çalışmada da kadınların çalışmak istemesinin nedenleri arasında ilk sırada %37.4 oranı ile ekonomik özgürlük/ kendi gelirin olmaması, ikinci sırada ise %31.8 oranı ile aile bütçesine katkı olarak belirtmiştir. Özvarış (2007)’in yaptığı çalışmada da, evli kadınların %60’ının geçinebilmek için çalıştıklarını belirtmiştir. Kardam (2003)’in yaptığı çalışmaya göre de, kadının çalışmasının aileye olumsuz etkileri olarak, kadınların %44.4’ü aile bireylerine yeterince zaman ayıramama, %28.4’ü kendine yeterince zaman ayıramama ve %27.2’si de çok yorulma ve bunu eve yansıttığını belirtmiştir. Bu çalışmada; kadınların erkeklere muhtaç olmamak için çalışması gerektiğini düşünen kadınların oranı aile bütçesine katılmak ve maddi özgürlük için çalışması gerektiğini düşünen kadınlardan fazladır. Bu sonuç kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bir örnek olarak düşünülebilir.

Araştırmaya katılan kadınlara “tercih şansı verilseydi nasıl evlenirdiniz?” sorusuna %79.3’ü “Severek ve anlaşarak evlenirdim” tercih etmesine rağmen bu kadınların %62.1’i görücü usulü ile evlenmişlerdir. Geleneksel ilişki biçimlerinin yoğun olduğu toplumlarda bireyler, birçok konuda kendi başına karar verme özgürlüğüne sahip değildirler. Arpacı ve Ersoy (2007)’un yaptığı bir çalışmaya göre, bireylerin isteği ile olan evlilikler sadece %13.3’tür. Geri kalanlarda ise kararı başkaları onların adına vermiştir. Evlilik kararını anne/baba ve ailenin vermesi %57.8 oranındadır. Akraların verdiği evlilik kararının oranı (%15.6) dahi bireylerin isteğinden daha fazladır. Evlenme kararı alırken baskı görenlerin oranı %51.1’dir. Bu baskıyı yapanlar ise; %8.9 oranında baba, %2.2 oranında anne, %2.2 oranında kayınbaba, %2.2 oranında kayınvalide, %33.3 oranında aile ve %4.4 oranında geleneksel pozisyonudur. Bu sonuçları diğer araştırmalar da desteklemektedir (Ataklı ve ark., 2004; Ökten, 2006; Sever, 2005).

Ataklı ve arkadaşlarının (2004) yaptığı bir çalışmada, kadının en önemli görevi konusundaki tutumlar incelendiğinde, deneklerin %76.6’sı ev işlerini yapmak olarak tanımlanmışlardır. Ökten (2006)’in yaptığı bir çalışmada, “Çocuğa bakmak ve yetiştirmek kadının en önemli görevi olduğunu” düşünen en çok kadınlar olduğu ve “erkeğin işi para kazanmak, kadının işi ise aileye bakmaktır” görüşünü saptamıştır. Bu çalışmada da “Sizce kadın eve kocasından önce mi gelmelidir?” sorusuna “Evet” diyen kadınların %92.2’si evde kadının sorumluluğunun erkeğe göre daha çok olduğunu, eğer önce gelmezse çocukları ile kocasını ihmal edeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Kadınların ev işlerinden büyük oranda sorumlu tutulması, ev işlerinin kadının asli görevi olduğu yönünde toplumsallaşmaları, kadınların bu rolleri içselleştirilmesi ile ilintili olacağı düşünülebilir (Ataklı ve ark., 2004; Ökten, 2006; Sever, 2005).

Altıparmak ve Eser (2007)’in yaptığı çalışmaya göre “Kadınların akşamları sıkça dışarı çıkmalarını” kadınların %51.9’u uygun bulurken, erkeklerin %86.2’si uygun bulmamaktadır. Çocuklara “ev işleriyle ilgili eğitim verilmesi” konusunda kadınların %52.9’u “bütün işler öğretilir” derken, erkeklerin %61.7’si “Erkek çocuğun yapabileceği işler öğretilir” fikrini benimsemişlerdir. Bu çalışmada da “Kadının yeri evidir” sözüne katılanların %38.2 olması da kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkeklere göre daha çok farkında olduğunu ve bunu benimsediğini düşündürebilir.

Bu çalışmada kadınların %51.1'i kendi isteği dışında çocuk yaptıklarını ifade etmiştir (Tablo 2). Kahraman (2009), Urfa'da yaptığı çalışmada kadınların %74.8'i çocuk yapma gerekçesini kendi istekleri doğrultusunda ve annelik duygusunu tatmak olarak belirtirken, annelik duygusunu erkeklerin sahip olamadığı en büyük hediye olarak tanımlamışlardır. Kadınların kendine biçilen geleneksel rollerini içselleştirerek çocuk yapmayı bir avantaj olarak kabul ederken, kendi isteği dışında çocuk yapmaları geleneksel rollerinin bir başka boyutunu göstermekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini vurgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için kadınların %65'i kadınların çalışması ya da eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Arpacı ve Ersoy (2007)'un araştırmasına göre; kadınlar toplumda söz sahibi olabilmek için en çok eğitim ve bilginin (%34) daha sonra ekonomik olanakların (%27) ve kişilik özelliklerinin (%26) önemli olduğunu söylemektedir. Altıparmak ve Eser (2007)'in araştırmasına göre de, ilkokul mezunu kadınların büyük bir çoğunluğu "kadın, eşinin isteğine bağlı olarak çalışmalıdır" görüşünü benimserken yüksek eğitim alan kadınlar bu görüşü kabul etmemişlerdir. Benzer bir çalışmada, erkeklerin büyük bir kısmı (%68.4), kadınların ise yarısı (%54.4) evde son sözü daima erkeğin söylemesi gerektiği fikrine katıldıklarını belirtmişlerdir.

İşte bu çalışmalar toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam ettiği ve her iki cinsiyete ilişkin beklentiler ve değerler konusunda yapılan araştırmalar, evliliğin kadınlar için daha önemli olduğunu ve kadınların işlerinden daha çok ailelerine öncelik verdiklerini göstermektedir.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Kadınlar, tarih boyunca cinsiyet ayrımcılığı ve eşitsizliklerle karşı karşıya kalmışlardır. Erkeklerden daha düşük s-tatüde görülmüşler ve erkeklere nazaran daha az hak ve şansa sahip olmuşlardır. Birçok ülkede eşitliğe yönelik gelişmeler kaydedilmesine rağmen, kadınlar hala ayrımcılığa maruz kalabilmekte, cinsel istismar ve aile içi şiddete uğrayabilmektedirler. Kuşkusuz, bunda geleneksel cinsiyet rollerinin ve bu rollerin öğrenildiği sosyalleşme sürecinin etkisi büyüktür. Bizim araştırmamızda da bulgular kadına yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınların yaşamlarını ve sağlıklarını olumsuz etkilediğini göstermiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar halk eğitim merkezine giden kadınlarla tartışılacak ve bu konuda farkındalık artırılacaktır. Böylece buradaki kadınlarla, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkında neyin yapılması gerektiği hakkında tartışmalar yapılacaktır. Son olarak kadınların cinsiyet eşitsizliğine yönelik olmaktan çok toplumun bütününe yönelik bir sorun oldu bilinci geliştirilerek mücadele edilmesi sağlanacaktır.

Bu çerçevede, toplumun sağlığını yükseltmede birinci görevi olan ve toplumsal cinsiyet ayrımını daha fazla yaşayan kadınlara ulaşma kolaylığı daha fazla olan hemşirelerinde yeri burada çok önemlidir. Hemşirelerin toplumu bu konuda bilinçlendirmede savunuculuk, liderlik, eğitim ve danışmanlık rolleri vazgeçilmezdir.

Kaynaklar

- Akın, A. (2005). Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve sağlık. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Ortak Çalışması, Ankara.
- Akın, A., ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25 (4), Özel Eki, 73-83.

- Aksu, B. (2008). *Sivil toplum kuruluşları için toplumsal cinsiyet rehberi*. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık, s.15, 22, 35-45.
- Aktaş, A. M. (2007). Türkiye'de kadın sağlığını etkileyen sosyo-ekonomik faktörler ve yoksulluk. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (12), 65-70.
- Altıparmak, S., ve Eser, V. (2007). 15-49 yaş grubu evli kadınlarda yaşam kalitesi. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (11), 29-33.
- Arat, N. (1996a). *Türkiye'de kadın olmak*. İstanbul: Say Yayınları, s.17-19.
- Arat, N. (1996b). *Kadın gerçeklikleri*. İstanbul: Say Yayınları, s.3-5
- Arıkan, G. (1998). Kadınlarda sosyal tabakalaşma ve sosyal hareketlilik. 20.yüzyılın sonunda kadınlar ve gelecek aktaran Çitci O. (ed). İnsan Hakları Araştırma Ve Derleme Merkezi Yayın No:16. 1.Baskı.). Ankara: TODAİE Yayın No: 285, ss.50-62.
- Arpacı, F., ve Ersoy, A. F. (2007). Kadının çalışmasının ailenin yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (11), 41-46.
- Arslan, A. (2003). Eşitsizliğin teorik temelleri: Etik teorisi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 115-135.
- Aslan, D. (2001). Kadının insan ve sağlık hakkı. *Aktüel Tıp Dergisi*, Kadın Sağlığı Özel Sayısı, 4-8.
- Ataklı, A., Yertutan, C., ve Ekinci, S. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin "çağdaş kadın" üzerine görüşleri. *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (7), 43-55.
- Chen, Y.Y., Subramanian, S. V., Acevedo-Garcia, D., ve Kawachi, I. (2005). Women's status and depressive symptoms: a multilevel analysis. *Social Science & Medicine*, 60 (1), 49-60.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığın sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 44 (511), 45-49.
- Eren, A. (2005). Korku kültürü, değerler kültürü ve şiddet. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (8), 23-37
- Güldü, Ö., ve Ersoy, M. K. (2008). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (3), 97-117
- Hablemitoğlu, Ş. (2005). *Toplumsal cinsiyet yazıları*. (İkinci Baskı, sy. 20-40). İstanbul:Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Hacıoğlu, N. (2009). Anne ve çocuk sağlığı. İçinde Erci, B. (Ed.), *Halk Sağlığı Hemşireliği*. Ankara:Göktaş Yayınları.
- Kahraman, S. (2009). Kadına yönelik toplumsal baskı. 1. Ulusal Kadın Sağlığı Kongresi Poster bildirisi (Kongre Kitapçığı). İstanbul. 2-4 Kasım.
- Karacan, A.R., (1998). Tarım kesiminde geçici tarım işçilerinin çalışma koşulları, ücret sistemleri ve çalışanların sosyal güvenlikleri üzerine bir araştırma. Manisa örneği, Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul.
- Kardam, F. (2003). Namus gerekçesiyle öldürülme ya da kendi canına kıyma. Kadın cinselliği üzerinde baskıların benzer koşullarda farklı sonuçları. Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Kitiş, Y., ve Bilgici, S. Ş. (2007). Bir aile içi şiddet olgusu: Sır tutma ilkesi ile şiddeti ihbar etme yükümlülüğü arasındaki etik ikilem. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (11), 7-13.
- Markham, U. (1999). *Baskı Altındaki Kadın*. Birinci Basım, Ankara, ALFA Basım Yayın Dağıtım.
- Ökten, Ş. (2006). GAP bölgesinin sosyo-kültürel ve yapısal özelliklerinin aile yapısına etkileri. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3 (9), 23-35.
- Özvarış, B. Ş. (2007). Türkiye'de toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *STED*, 16 (3), 7-8.
- Sancar, S. (2006). *Cinsiyet eşitsizliği bir "kadın sorunu" değil, toplumun sorunudur*, Birinci Baskı. Ankara, Yalçın Matbaacılık.
- Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/tabulaşan kurumun (ailenin) kurbanlıklar edinme pratiği. *Aile ve Toplum. Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2 (8), 9-22.

Şimşek, Y. (2005). Aşiretler de eğitsin. Radikal Gazatesi. 26/12/2005.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ulusal Eylem Planı, 2008-2013. Ankara.

Dergiye geliş tarihi:21.11.2008

Kabul tarihi:05.01.2010

Türmen, T. (1995). Toplumsal cinsiyet ve kadın sağlığı. Un. Platform For Action. p 89-99.

Yıldırak, N. (1992). Köy kadınlarının sosyo-ekonomik ve kültürel konumları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Freiderich Ebert Vakfi Araştırma Sonuçları. İstanbul.